

UNIUNEA EUROPEANĂ

Proiect cofinanțat din Fondul Social European, Programul Operațional Capital Uman 2014-2020
 Componenta 1 Măsurile de educație de tip a doua șansă - regiunea mai dezvoltată București-Ilfov
 Titlu proiect: „ARIPĂ SPRE VIITOR”
 Contract nr. POCU/666/6/23/135937

Activitate tematică martie

Documentare și resurse folosite pentru pregătirea tematicii

Tema activității: Cum se sărbătorește Mărțișorul?

Informații și resurse de bază folosite

Mituri și legende despre Mărțișor în România:

-sursa: <https://m.moldovenii.md/md/section/418/content/1194>

Ce spun unele legende despre mărțișor? Până astăzi nu sunt date precise, care ar atesta, când și unde anume a luat naștere tradiția *Mărțișorului*. Ce adevăr rațional stă la originea lui? Ce exprimă culorile alb și roșu? Însă se știe, că din vechime strămoșii noștri s-au folosit de un calendar special, așa-numitul calendar popular agricol, ce oglindea nemijlocit schimbările din natură și care orienta oamenii în efectuarea lucrărilor de câmp. Conform acestui calendar, începutul anului în Europa de Sud era considerat luna martie, care coincidea cu sosirea primăverii și reînvierea naturii. Cu timpul, Anul Nou a început să fie sărbătorit la 1 ianuarie, iar prima zi de primăvară a fost stabilită – 1 martie. Cu ocazia schimbărilor din natură, oamenii și-au exprimat sentimentul de bucurie, generând un șir de manifestări frumoase cu un bogat conținut simbolic și semnificativ, astfel îmbogățindu-și viața spirituală cu noi valori artistice. Până în zilele noastre s-a păstrat o tradiție frumoasă moștenită din vremuri de demult, când în prima zi de primăvară oamenii apropiați își dăruiesc unul altuia câte un suvenir mic, confecționat din fire de lână sau mătase de culoare albă și roșie, numit „mărțișor”. Această mică bijuterie e legată de denumirea lunii martie și exprimă bucuria față de sosirea primăverii și trezirea naturii la viață, dragostea față de oameni.

La vechii romani, luna martie era închinată zeului Marte – ocrotitorul agriculturii și vităritului, zeul primăverii și fertilității.

Conform multor legende și credințe populare „mărțișorul” simbolizează schimbarea iernii cu zăpadă albă cu soarele roșu.

Există mai multe legende legate de mărțișor. Una din ele mărturisește că: „cică era pe la sfârșitul lui Faur (februarie), iarna nu dorea să cedeze pozițiile în fața Soarelui, care tot mai puternic încălzea pământul și prevestea venirea primăverii. La marginea unei păduri sub o tufă de trandafir sălbatic a apărut un ghiocel. Văzând una ca aceasta, iarna grozav s-a supărat de îndrăzneala ghiocelului și și-a strâns ultimele forțe și a trimis ger și viscol zile în șir. În popor se zice că iarna – Baba Dochia își scutură cele 12 cojoace, ca să înghețe ghiocelul – vestitorul primăverii. Ghiocelul a înghețat, dar de tragedia lui a aflat Primăvara – Zâna florilor, care îndată îi venise în ajutor. Tot dând zăpada la o parte, căutând să-l salveze și-a înțepat degetul într-un spin de trandafir, și atunci peste ghiocel a căzut o picătură de sânge, care încălzindu-l l-a readus la viață”. Se spune că acest moment de reînviere a ghiocelului – a naturii datorită căldurii – culorii roșii și calde, căzute pe fundalul alb de zăpadă, a și servit drept motiv pentru obiceiul de a purta fire albe și roșii – simbolul reînvierii naturii.

Ce semnificație are întrunirea a două fire colorate – alb și roșu? Culoarea și formele mărțișorului reprezintă un anumit mijloc de comunicare, expresie simbolică a unor valențe spirituale și noțiuni despre frumos ale oamenilor. Utilizarea culorilor roșu și alb a mărțișorului își are originea nu doar în legenda reînvierii naturii odată cu sosirea primăverii, dar are la bază și alte motive, legate de practica seculară de viață, tradițiile și gusturile estetice ale oamenilor.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Proiect cofinanțat din Fondul Social European, Programul Operațional Capital Uman 2014-2020
Componenta 1 Măsurile de educație de tip a doua șansă - regiunea mai dezvoltată București-Ilfov
Titlu proiect: „ARIPĂ SPRE VIITOR”
Contract nr. POCU/666/6/23/135937

De problema multiplelor aspecte și valorilor semnificative ale culorilor, de însemnătatea lor teoretică și practică s-au preocupat mulți oameni cu renume ca Aristotel, Leonardo da Vinci, Goethe, E. Delacroix, V. Van Gog, etc. De exemplu marele scriitor german Goethe, fiind preocupat nemijlocit de valoarea „senzorial-morală” a cercului cromatic, a arătat ce efecte lăuntrice și ce expresii subiective au culorile.

Se știe că aproape toate popoarele din cele mai vechi timpuri au acordat o mare atenție culorilor, atribuindu-le înțeles simbolic, magic și respectiv le foloseau la vopsirea corpului, îmbrăcăminte, locuințelor, obiectelor. Încă în antichitate oamenii prin anumite culori simbolice reprezentau punctele cardinale, planetele, vârsta, etc. E știut, însă, că una și aceeași culoare la diferite popoare are diferite semnificații și aceste diferențe înregistrate încă în antichitate trebuie căutate în anumite sensuri mitologice, culturale. Dacă pentru noi culoarea nefericirii și a doliului este culoarea neagră, atunci pentru populația africană ea semnifică spiritul binelui, iar pentru chinezi, japonezi starea de doliu se exprimă prin alb. Pentru a evita echivocul în reprezentarea abstractă a unor idei, sentimente, în Evul Mediu pentru prima dată a fost introdus un cod obligatoriu al culorilor.

Pe parcursul secolelor limbajul simbolurilor cromatice a suferit modificări în timp și spațiu, continuând să circule liber în raport cu tradițiile diferitor popoare, fiind îmbogățite cu noi elemente. Astfel s-au instituit anumite coduri tradiționale în expresia culorilor, care au continuat să fie folosite ca dominante în portul popular, țesăturile tradiționale, etc.

Referindu-ne la culorile roșu și alb, care se folosesc la mărtișor, merită atenția semnificația lor la diferite popoare. Încă Herodot ne comunică, de exemplu, că prin culoarea roșie se prezenta planeta Marte, iar prin alb – Luna. Grecii antici prin alb reprezentau adolescența, pentru maturitate foloseau roșu, pentru bătrânețe – negru. Prin culoarea roșie indienii, chinezii și alte popoare desemnau – focul, iar prin alb – metalele.

În majoritatea țărilor europene și asiatice culoarea roșie mai simbolizează și dragostea curată, viața, focul, sângele, tinerețea, sănătatea, vitejia, culoarea planetei Marte, a zeului Marte. Culoarea roșie purpurie era considerată culoare imperială în Bizanț.

În Europa culoarea roșie se obținea din anumite scoici, care se întâlneau rar și costau foarte scump. Din aceste motive în Bizanț, pe timpul împăratului Tiberiu al II-lea (a. 580) a fost interzis vopsitul stofelor în roșu-purpuriu, permițându-se vopsitul unei dungulițe înguste de două degete numai în vestimentația celor din păturile înstărite.

Mai târziu culoarea roșie a devenit simbolul general al revoluțiilor, al frumuseții. Culoarea roșie a fost aleasă pentru a sugera sau transmite sentimentul dragostei, grație caracteristicilor ei simbolice.

O atitudine deosebită față de culori, îndeosebi pentru culoarea roșie și albă, aveau strămoșii noștri. Din gama culorilor, cea roșie a fost preferată din cele mai vechi timpuri, iar din cauza lipsei de coloranți respectivi, pe vremuri era deficitară și foarte scumpă. Vopsea roșie se aducea în Moldova de peste hotare la un preț mare și vopsitul în roșu costa de câteva ori mai scump decât în alte culori. Cu vremea, însă, meșterițele populare au învățat să obțină culoarea roșie, folosind rădăcini de sovârf, tulpina de măr sălbatic, insecte, etc., astfel, culoarea roșie, care cândva era atât de atrăgătoare, dar interzisă și scumpă, în ultimele două secole devine accesibilă.

Savanții au stabilit, că culoarea roșie se impune prin forță, activism, dinamism, că ea stimulează demnitatea matură și amabilitatea. Practica a dovedit că preferințele pentru culoare se manifestă încă din fragedă copilărie. Copiii în vârstă de 3-6 ani preferă culoarea roșie

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Proiect cofinanțat din Fondul Social European, Programul Operațional Capital Uman 2014-2020
Componenta 1 Măsurile de educație de tip a doua șansă - regiunea mai dezvoltată București-Ilfov
Titlu proiect: „ARIPĂ SPRE VIITOR”
Contract nr. POCU/666/6/23/135937

Semnificațiile sale le are și culoarea albă. În Europa apuseană ea simbolizează: puritatea, lumina, nemurirea, inocența, devotamentul, sfințenia interioară, speranța. La Roma albul simboliza planeta Venus. Astăzi albul a devenit culoarea tradițională a rochiilor de mireasă.

Tradiția Mărțișorului și simbolurile lui. Sintetizând multiplele semnificații ale culorilor de roșu și alb, care stau la baza mărțișorului, putem afirma că au fost găsite și îmbinate cele mai reușite și frumoase culori, dovedindu-ne o gândire profundă și simbolică, ce am moștenit-o de la strămoși. Și nu numai bucuria pentru sosirea de venirea primăverii și reînvierea naturii, dar și multe alte cauze și valori spirituale, noțiuni și stări lăuntrice au servit la înrădăcinarea frumoasei tradiții pur-populare – a mărțișorului. Simbolul manifestărilor de bucurie și sărbătoare în pragul primăverii este o mică bijuterie în care sunt codificate multiple semnificații cu un mesaj informativ secular îmbogățit cu motive contemporane.

Vorbind despre formele mărțișorului la moldoveni astăzi, deosebim forme tradiționale și noi. Forma mărțișorului subliniază în mod organic, expresiv și estetic conținutul simbolic. În virtutea tradițiilor populare mărțișoarele se confecționează manual și se dăruiesc omului drag, părinților, învățătorilor, etc. Cea mai veche și simplă formă prezintă fire albe și roșii legate sau răsucite împreună. De rând cu acestea s-au răspândit larg mărțișoarele în formă de cerculețe, cânăfiori, fulgi, floricele, pătrățele, etc. Confecționate manual cu multă sârguință și dragoste, mărțișoarele au ajuns adevărate podoabe de artă.

Tradiția de a purta, mărțișor e întâlnită încă din vechime la mai multe popoare: romani, slavi, greci, germani, bulgari, găgăuzi, albanezi, maghiari, etc. La diferite popoare mărțișoarele se deosebesc după mărime și formă.

În trecut fire albe și roșii se legau la mâna copiilor cu un anumit scop, „ca ei să aibă noroc pe parcursul anului”, firul roșu se purta ca copiii „să nu să se deoache”. Mulți purtau mărțișorul crezând că el „le va aduce frumusețea trandafirului și albul laptelui”. Fetele și nevestele credeau că dacă vor purta mărțișoare „nu le va arde soarele vara”, vor fi păzite de rele, vor avea noroc. Ele legau câte un mărțișor și la caierul cu lână din care torceau „ca lucrurile făcute de mâna lor să le fie dragi tuturor”.

Cu venirea primăverii se măturau curat ogrăzile și se ardeau frunzele uscate, se făcea curat în case și femeile deschideau larg ușile spunând: „ieși iarnă afară, martie în casă” și pregăteau ciorbă cu urzici, iar copiilor li se făceau la foc, din grăunțe de popușoi, „cucoșei și găinușe”.

Mărțișoarele se agățau la piept la 1 martie și se purtau până la 1 aprilie. De scoaterea mărțișorului de asemenea sunt legate un șir de obiceiuri. Când se lua din piept, mărțișorul se lega de un pom care da în floare, ca fata să fie frumoasă ca floarea pomului, „să fiu bălaie ca floarea și rumenă ca vișina”, doreau ca pomul „să dea roadă bogată”. Tot cu sens simbolic firele de mărțișor erau țesute în covor sau lăicer. În multe părți mărțișorul se ascundea într-un bulgăr mic și jilav de pământ, pe care îl aruncau pe acoperișul casei, pentru a ademini cocorii să-și facă cuib în preajma caselor din sat. Mulți oameni cred că, dacă în sat își face cuib un cocostârc – satul e cu noroc. Cuibul de cocostârci era păzit cu grijă de săteni și se credea, că dacă cineva ar îndrăzni să-l strice, atunci asupra satului se vor abate un șir de nenorociri.

Astfel de legende și credințe legate de mărțișor, sunt înregistrate și la alte popoare – bulgari, români, sârbi, etc. Fire de ață roșie și albă se legau la coarnele vitelor pentru belșug și sănătate, copiii erau legați la mână cu ele ca să fie sănătoși, fetele ghiceau pe firele roșii și albe ale mărțișorului.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Proiect cofinanțat din Fondul Social European, Programul Operațional Capital Uman 2014-2020
Componenta 1 Măsuri de educație de tip a doua șansă - regiunea mai dezvoltată București-Ilfov
Titlu proiect: „ARIPĂ SPRE VIITOR”
Contract nr. POCU/666/6/23/135937

De-a lungul secolelor moldovenii și alte popoare au consacrat sosirii primăverii nenumărate legende, zicători, acțiuni ritualice. Poeții, scriitorii, folcloriștii au cules și prelucrat mărgăritarele populare și au înregistrat zeci de poezii, cântece.

Frumoasa tradiție populară a mărtișorului legată de venirea primăverii și completată cu nenumărate elemente simbolice și superstiții a căpătat astăzi noi valențe, fiind lipsită de sensul magic inițial și devenind o sărbătoare comună. Frumosul obicei de a dăruii mărtișor și-a lărgit orizonturile și și-a asumat noi înțelesuri. Dăruiesc mărtișoare unii altora tinerii îndrăgostiți, soții, colegii, prietenii, copiii prind mărtișoare părinților, învățătorilor, fraților și surorilor. Prin acest simbol nobil și frumos ne exprimăm respectul și sentimentul de dragoste, urările de sănătate și belșug în toate, de pace și prietenie.

Festivalul internațional „Mărtișorul”. Fiind selectat și reușit valorificat, mărtișorul strămoșesc a stat la originea multor sărbători frumoase din republică. Festivalul Internațional „mărtișor” începând cu anul 1967 la inițiativa Ministerului Culturii are loc anual în Republica Moldova. În fiecare an la acest festival vin colective artistice și interpreți de muzică din diferite țări. Astfel „Mărtișorul” a devenit o mare sărbătoare de primăvară a păcii și prieteniei, a artei multinaționale, contribuind la îmbogățirea reciprocă a culturilor naționale.

Sursa: <https://www.libertatea.ro/stiri/legenda-martisorului-tu-stii-care-este-povestea-snurului-alb-rosu-1301041>

Legenda Mărtișorului. Fie că are formă de floare, fluture, bănuț sau chipuri zâmbitoare, mărtișorul este motiv de bucurie pentru orice doamnă sau domnișoară. Micul obiect prins într-un șnur alb cu roșu care este pus în piept de către femei la începutul lunii martie și poartă numele de mărtișor este simbolul venirii primăverii. Iată cele două legende ale Mărtișorului.

Tradiția asociază legenda cu Baba Dochia, o femeie care a trăit cu mulți ani în urmă. Se spune că aceasta avea o fiică vitregă pe care nu o îndrăgea. Într-o zi de iarnă geroasă, Baba Dochia și-a trimis fiica la râu să spele o haină foarte murdară, bătrâna sperând că tânăra nu va reuși să-i scoată față. Pentru că nu reușea să o spele, tânăra începu să plângă cu lacrimi amare. Și cum încerca ea să frece haina murdară, a apărut un bărbat tânăr și frumos pe nume Mărtișor care a întrebat-o de ce plânge. Fata i-a povestit tănărului ceea ce i se întâmplă, iar Mărtișor i-a spus că posedă o putere magică și i-a oferit acesteia o floare cu petale roș-albe și a îndemnat-o să mai spele încă o dată veșmântul și apoi să se ducă acasă. Când a ajuns fata acasă haina era albă ca și neaua. Batranei Dochia nu i-a venit să creadă că haina era curată. Când a văzut însă floarea în părul fetei, Baba Dochia a întrebat-o: „De unde ai floare, căci este încă iarnă?”. Văzând că tânăra nu răspunde, baba a plecat chiar ea pe munte să se convingă că a venit primăvara. Baba Dochia nu a uitat să-și ia cu ea oile, dar și nelipsitele 12 cojoace. Potrivit legendei, umblând cu oile prin pădure, baba torcea lână din furcă și găsind o para (ban vechi, de origine turcească) i-a făcut o bortă, legând-o cu un fir de lână... De atunci a apărut obiceiul mărtișorului. Renunțând la cojoace unul câte unul, peste Dochia și oile sale a venit iarna chiar când baba a crezut că este primăvară. Un ger năprasnic a făcut ca bătrâna și oile sale să înghețe, transformându-se, conform legendei, în stane de piatră. Rocile se pot observa și astăzi pe muntele Ceahlău și sunt o mărturie vie a acestui mit românesc.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Proiect cofinanțat din Fondul Social European, Programul Operațional Capital Uman 2014-2020
 Componenta 1 Măsurile de educație de tip a doua șansă - regiunea mai dezvoltată București-Ilfov
 Titlu proiect: „ARIPĂ SPRE VIITOR”
 Contract nr. POCU/666/6/23/135937

Legenda Mărțișorului – lupta cu zmeul - O alta legendă a mărțișorului este aceea că Soarele a coborât pe Pământ. Se spune că într-o zi Soarele a vrut să danseze și el într-o horă, așa că a venit pe Pământ luând înfățișarea unui tânăr. Zmeul a profitat, l-a răpit pe soare și l-a închis departe de ochii lumii. Pentru că nu mai exista căldura soarelui și razele acestuia nu mai mângâiau pe nimeni, lumea s-a schimbat și nici măcar copiii nu mai râdeau. Un tânăr pe nume Mărțișor a avut însă curajul să îl înfrunte pe zmeu pentru a-l elibera pe Soare.

După ce a străbătut un drum lung de trei anotimpuri (vara, toamna și iarna), curajosul tânăr a ajuns la zmeu și s-a luptat cu acesta zile și nopți în șir, până l-a învins. Soarele a fost eliberat și a readus lumea la viață, însă tânărul nu a apucat să se bucure de el, din cauza rănilor din timpul luptei. Tot sângele lui s-a scurs pe zăpada imaculată, iar acesta este motivul pentru care șnurul mărțișorului este roșu cu alb.

Șnurul este, de fapt, ceea ce se dăruiește de Mărțișor, conform tradiției populare. Băieții sunt cei care ar trebui să îl primească, dar tradiția s-a modificat în timp și femeile sunt cele care primesc mărțișor în zilele noastre. Roșul simbolizează sângele voinicului, dragostea și puterea de sacrificiu, iar albul este asociat cu puritatea zăpezii, dar și a ghiocilor, care, confirm legendei, au înflorit în număr foarte mare exact în locul unde sângele eroului s-a scurs.

-sursa: <https://www.libertatea.ro/stiri/superstitii-de-1-martie-ce-sa-faci-de-martisor-ca-sa-ai-noroc-tot-anul-1752796>

Superstiții de 1 Martie - Prima zi de primăvară este însoțită, din cele mai vechi timpuri, de superstiții pe care oamenii obișnuiau să le respecte cu sfințenie.

Se spune că cel sau cea care, astăzi, își pune la mână mărțișorul (cele două șnururi, alb și roșu) și în poartă până la 9 martie (în unele zone, mărțișorul se poartă toată luna martie, până la Florii sau până când vedeți un copac înflorit) va avea noroc tot anul. Desigur, în această perioadă nu trebuie să dați deloc jos ața de la mână. Mărțișorul nu se aruncă la gunoi, nici după ce a „expirat” perioada de purtare, pentru că asta aduce ghinion. După ce nu vreți să îl mai purtați, el se leagă de un copac sau chiar de un trandafir (aflat în pământ. Mărțișorul se leagă într-un singur nod și te apără, în perioada în care îl porți, de ghinioane. Pe 1 Martie se alege „baba”, care îți arată cum va fi vremea, pentru fiecare, tot anul: senină, posomorâtă, luminoasă...

Mamele care pun Mărțișor în piept sau la mâna copilului lor trebuie să aibă grijă să nu fie văzute de o femeie însărcinată. Se spune că dacă această superstiție nu este respectată, bebelușul se va naște cu un semn. Veche de câteva sute de ani, tradiția Mărțișorului rămâne un obicei modern și actual, ce readuce, de fiecare dată pe 1 Martie, obiceiul dăruirii. Nici culorile nu au fost alese întâmplător; roșu simbolizează viața, adică femeia, iar culoarea alb – înțelepciunea bărbatului. În unele zone predomină superstiția conform căreia Baba Dochia va trimite gerul înapoi dacă de 1 Martie au loc diferite activități gospodărești. Tocmai din acest motiv femeile nu spală, nu dau cu mătura, ci doar pregătesc bucatele pentru masă. În Transilvania, sătenii au și ei obiceiuri legate de 1 Martie. Aceștia atârnă mărțișoarele de uși, ferestre sau de coarnele animalelor domestice. Aici se crede că acest gest îi protejează pe oameni de spiritele rele. Legenda Mărțișorului Începutul lui Martie cumulează o serie de semnificații importante, căci ne situăm la început de an, în preajmă echinocțiului de primăvară, 21 martie. O valoare aparte îi era atribuită de către strămoși care sărbătoreau pe 1 Martie Anul Nou, și mai cu seamă anul nou agricol, pe care îl numeau “Matronalia”, închinată zeului Marte. Multe dintre legendele Mărțișorului povestesc despre Baba Dochia că toarce firul Mărțișorului, reprezentând cele 365 (sau 366) de zile. Se spune că aceasta și-a necăjit nora pe care a trimis-o pe ger la râu să albească un ghem de lână neagră. Impresionat de durerea fetei, Iisus i se arată acesteia și îi dă o floare roșie. Numai de câțiva ani, ghemul devine alb și, întoarsă acasă, o convinge pe Dochia că primăvara a sosit.